

Plenum

Torsdag 4.2.2016 kl. 15.59—21.43

8. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om en marknadsordning för jordbruksprodukter

Regeringens proposition RP 142/2015 rd

Remissdebatt

Andre vice talman Paula Risikko: Ärende 8 på dagordningen presenteras för remissdebatt. Talmanskonferensen föreslår att ärendet remitteras till jord- och skogsbruksutskottet.

Debatt

18.47 Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen (esittelypuheenvuoro):

Arvoisa puhemies! Vaikka ilta on pitkällä ja keskustelu on jatkunut, niin katson kuitenkin aiheelliseksi tästä asiasta muutaman sanan sanoa eduskunnalle.

Kyseessä on siis hallituksen esitys laiksi maataloustuotteiden markkinajärjestelyistä. Suomeksi sanottuna tämä tarkoittaa sitä, että kun eduskunta on monissa keskusteluissa kantanut suurta huolta viljelijöitten toimeentulosta ja tuotannon kannattavuudesta, niin tämä markkinoihin vaikuttaminen — harvoja keinoja, mitä lainsäätäjien käsillä on — on sitä, että vahvistetaan tuottajien mahdollisuutta toimia yhdessä, jotta se markkina-asema sitä kautta vahvistuisi. Ja tässä esityksessä tuodaan mahdollisuus nyt EU-lainsäädännön hyväksymien naudanliha- ja peltokasvissektoreiden tuottajaorganisaatioille, jotka saavat ikään kuin tällaisen poikkeuksen, että yrittäjät voivat toimia yhdessä. Sitä ei katsota kilpailun rajoittamiseksi eikä kartellisäädöksistä johtuen kielletyksi, vaan suorastaan kannustetaan tuottajia toimimaan näissä tuottajaorganisaatioissa ja koordinoimaan tuotantoa, tehostamaan tuotantoa ja toimimaan markkinoilla yhdessä, niin että tuo kannattavuus voisi sitä kautta parantua.

Kaiken kaikkiaan nämä ovat tervetulleita lakimuutoksia, ja kun nämä eduskunnan läpäisevät, niin toivon toki, että tuottajakenttä arvioi näitä lain tarjoamia mahdollisuuksia. Ja täytyy sanoa tässä kohtaa, että kysyntää myös muitten tuotantosuuntien markkinaorganisaatioille on. Meilläkin jo tälläkin hetkellä on esimerkiksi hedelmien, vihannesten ja maidon kohdalla mahdollisuus näitä markkinaorganisaatioita perustaa, mutta tätä tullaan myös jatkossa laajentamaan.

18.49 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin kysyä ministerin näkemystä siihen, että kun tämä mahdollisuus tulee, niin mitkä sen vaikutukset ovat kuluttajaa kohtaan. Olisiko mahdollista ajatella niin, että tällä uudella muutoksella voitaisiin lähentää markkinoita niin, että meillä jää joku porras välistä pois, jolloin tuottaja saa paremman hinnan tuotteelleen ja kuluttaja voi saada halvemmalla sen tuotteen, jos tällainen mahdol-

Punkt i protokollet PR 2/2016 rd

listetaan? Onko ministerin näkemyksen mukaan mahdollista, että tämä voisi parantaa kuluttajan asemaa ja että se samalla voisi alkutuotannon osalta tuoda siihen kannattavuutta enemmän? Mikä on ministerin näkemys siihen, voiko tällä olla vaikkapa lähiruokabisneksen tavallaan paremmat mahdollisuudet, kun luodaan isompia organisaatioita? Tällöinen verkossa tapahtuva markkinointi voi kehittyä niin, että asiakas saa paremmin laajemman tuotantovalikon. Ja mitä tämä mahdollistaa esimerkiksi hankintalakiin nähden, tuleeko vaikkapa alueellisesta organisaatiosta mahdollisesti parempi ja kyvykkäämpi vastamaan myös hankintaan, ja sitä kautta ehkä ulkolaisen tuoteiston kanssa kilpailuedellytykset voisivat parantua vaikkapa nyt suomalaisessa kouluruokailussa, sairaaloiden hankinnoissa ja niin edelleen? Me haluamme tässä yhteiskunnassa tietää, mitä meidän lapsemme syövät, ja kun tällä hetkellä meidän alkuperäistuotantomerkinnät eivät koske lihavalmisteita, haluan nyt intää tässä vähän ministeriltä, mitä tämä voi tarkoittaa koko meidän ruokaketjussa.

18.51 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa puhemies! Ministeri otti tärkeän asian esille, tuottajien mahdollisuuden toimia yhdessä tulevaisuudessa, kun kotimaista ruokaa markkinoidaan — tärkeä asia.

Edustaja Myllykoski nosti tuossa hankintalain. Itsekin kiinnittäisin siihen huomiota. Miten ministeri näkee, onko hankintalaki tällä hetkellä mahdollisesti esteenä, esimerkiksi kun tuottajat myyvät omaa, tuottamaansa ruokaa suoraan esimerkiksi kouluille, yhteiskunnalle taikka sitten suoraan kuluttajille? Onko osuustoiminnassa mahdollisuutta tällaiseen, voisiko osuustoiminnallisten yritysten tai tällöisten perustaminen olla tänä päivänä helpompaa? Tuottajat keskenään muodostaisivat osuustoiminnan, millä markkinoida. Miten ministeri näkee tällöisten asioitten mahdollisuuden?

18.52 Riitta Myller sd: Arvoisa puhemies! Tuossa edellä oli lyhyt keskustelu kasvinterveydestä ja puhuttiin siitä, että Suomella on tässä monia etuja puolellaan. Itse ajattelisin siitä, että meidän täytyisi myös parantaa meidän ruoanvientioponnisteluja. Miten ministeri näkee sen, että tällaisen yhteistyön kautta voitaisiin löytää joitakin tuoteryhmiä, joilla luodaan — kun otetaan siihen mukaan ne hyvät mielikuvat, mitkä esimerkiksi liittyvät puhtaan maahan, jossa se ruoka tuotetaan, myöskin niihin ilmasto-olosuhteisiin, mitkä meillä on, ajatellen vaikka yötöntä yötä ja valon määrää, mitä jotkut kasvit saavat — tällainen brändi, että me myymme muutakin kuin pelkkää suuhunpantavaa, me myymme laatua, me myymme erityistuotteita? Itse näkisin, että tämäntyyppinen yhteistyö tuottajien kanssa ja siihen liitettynä myöskin jalostus ja markkinointiorganisaatio voisivat ainakin joillakin alueilla lisätä paitsi tuotannon volyymia ja työpaikkoja myöskin ihan tällaista alueiden tunnettua, ajatellaanpa vaikka maailmalta erilaisia paikkoja, jotka myyvät alueena, jo sellaisenaan, elintarvikkeita.

18.54 Mikko Savola kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämä on erittäin tervetullut uudistus. Suomalainen tuottaja on kyllä hyvin voimakkaassa puristuksessa ollut jo pidemmän aikaa, ei pelkästään kansainvälisen tilanteen ja tukipolitiikan vuoksi, vaan sen vuoksi, että tuotteesta ei ole saatu sitä oikeutettua hintaa, joka tuottajalle kuuluu. Meillä on kauppa, meillä on teollisuus, sitten sen jälkeen tulevat tuottajat. Nämä väliportaavat kaikki, ennen kuin pellolta se ruoka siirtyy kaupan hyllylle ja sieltä ihmisten lautasille, vievät kaikkein suurimman osan, eikä sille, joka sen suurimman työn tekee, tuottajalle, jää sitä oikeutettua

Punkt i protokollet PR 2/2016 rd

osuutta. On tehty monia tutkimuksia, joiden mukaan se tuottajan osuus on kyllä häviävän pieni. Se on liian pieni, ja tähän on saatava muutosta.

Kysyisinkin nyt ministeri Tiilikaiselta: Olette tietysti ministeriössä arvioineet vaikutuksia muun muassa tämän lakiesityksen osalta. Mitä ne tulisivat olemaan? Minkälaista viestiä viljelijöille antaisitte tämän lain voimaantulon osalta? Miten näette vaikutukset mahdollisesti myös tuottajahintoihin ja tuottajan asemaan tulevaisuudessa, kun tämä ja näitä monia muita hyviä lakiesityksiä, joita tämä hallitus tuo, saadaan voimaan?

18.55 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Tämän esityksen kiittäjiin on helppo liittyä mukaan. Tässä on ehkä hieman laajemminkin keskusteltu suomalaisesta ruoasta. Tietysti yksi tärkeä asia on se, että tieto siitä, mistä ruoka tulee, olisi mahdollisimman hyvin ihmisillä, ja siinä tietysti ruoan alkuperämerkinnät ovat tärkeä osa.

Myös hankintalaista on puhuttu. Jos itse olen oikein ymmärtänyt, niin kyllä meidän hankintalaki antaa aika hyvät mahdollisuudet myös lähellä tuotetun ruoan, lähiruoan, ja suomalaisen ruoan suosimiseen ihan lain sallimissakin puitteissa. Valitettavasti aika usein — tässäkin salissa meistä lähes kaikki ovat kuntapäätäjiä — niitä päätöksiä tehdään kunnissa ja tehdään usein kilpailutuksessa pelkästään rahanäkökulmasta. Itse tulen sellaisesta kunnasta, jossa juuri laajassa kilpailutusrenkaassa tehtiin kilpailutus. Jäin kovin yksin siinä puolustamaan niitä kriteereitä, jotka olisivat tuoneet mahdollisuuden lähiruoan tarjoamiseen. Jatkossakin maito tuodaan satojen kilometrien päästä, toivottavasti ei sentään ulkomailta, mutta joka tapauksessa satojen kilometrien päästä eikä sieltä, mihin tämän alueen maidot menevät. Kyllä siinä tietysti ympäristö kiittäisi, sillä olisi työllisyysvaikutuksia ja paljon, paljon muuta, että nämä kilpailutukset ja hankinnat voitaisiin niin tehdä. Olen vakuuttunut, että vähän kuljetettu, vähän pakattu, vähän säilötty ruoka on kyllä varmasti maukkaampaa meidän koululaisille ja ikäihmisillekin erilaisissa palveluasunnoissa. Toivoisinkin, että ministeriössä voitaisiin vaikkapa etsiä sellaiset kunnat taikka alueet, missä on tehty tällaisia fiksua hankintapäätöksiä, (Puhemies koputtaa) missä on otettu huomioon lähiruoka, ja näitä voisi ehkä (Puhemies: Aika!) levittää hyvinä esimerkkeinä ympäri Suomea.

18.58 Anne Kalmari kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kun tämä keskustelu vähän riistyy sivuraiteille, mutta erittäin hyvillä sivuraiteilla, niin vielä lähiruokakerhon puheenjohtajana haluan kommentoida, että on erittäin tärkeää, että näitä julkisia ruokahankintoja nostetaan esiin, ja muistatthän, kaikki täällä läsnä olevat, että meillä on valmis valtuustaloitepohja siihen, että julkiset ruokahankinnat voidaan kilpailuttaa kestävästi. Se on siis valtuustotason perälautepäätös, joka tarvitaan ensin, että sitten nämä hankkijat voivat saada selkänokkaa, ja sitten on kyllä konstit, miten tämä ilman markkinaoikeuteen joutumista tehdään, kun vain tahtotila on. Ja sillehän on hyvät perustelut, sillä raha kiertää lähellä, tuo työtä ja saadaan kulttuurimaisemat säilymään, saadaan ruokaa, joka on tuttua ja turvallista, ja tiedetään, miten se on tehty, ja siinä on jäljitettävyyttä kunnossa ja vaikka mitä muuta.

Mutta itse tähän maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annettuun lakiin. Kiitän ministeriä siitä, että hän on ripeästi lähtenyt toteuttamaan hallitusohjelmaa. Siellähän tämä oli yhtenä keinona, josta ajatellaan, että sillä parannetaan ruokaketjun toimivuutta ja maataloustuotannon kannattavuuttakin. Ei tietysti pidä odottaa liikoja tältäkään, mutta on sillä sijansa, kuten koko Euroopassa on mietitty niin, että se heikoin lenkki siellä elintarvikeketjussa pystyisi tekemään yhteistyötä. No, kun nyt sitten pelto- ja lihapuolella tätä yhteisty-

Punkt i protokollet PR 2/2016 rd

ötä voidaan ruveta tekemään, niin oikeastaan haluaisin ministerin arviot siitä, missä nämä rajat liikkuvat. Yhteistyötä toki on pystynyt tekemään ilman kartellilainsäädäntöä — esimerkiksi lihapuolella jo on tehty sen tyyppistä, että on ollut yhteiset keräyslaatikot, mikä on aivan järkevää (Puhemies koputtaa) — mutta missä se raja menee, (Puhemies: Aika!) arvoisa ministeri?

19.00 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Suomessa tuotetaan puhdasta, hyvää ruokaa, ja vientituotteena suomalainen elintarvike voisi olla vielä paremmalla hollilla. Nyt tulee tänä vuonna jo varmaan uusi eläinsuojelulaki. Suomessa eläimiä kohdellaan tuottajien taholta suhteellisen hyvin, ja tämä voisi olla yksi mahdollisuus, että tämä tieto menisi paremmin kuluttajille ja myös ulkolaisille ostajille. Se edistäisi ruoan tuottamista, jos tiedettäisiin, että eläimet, joista tämä ruoka tehdään, voivat hyvin ja eläinten hyvinvointia edistetään Suomessa entisestään. Eläinsuojeluilta toivonkin tämän suhteen hyviä, hyviä parannuksiakin vielä mutta varsinkin tätä viestiä, että Suomessa tuottajat kohtelevat tuotantoeläimiä hyvin, enemmän eteenpäin.

19.01 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun tämä eläinsuojelu tuli nyt esille, niin minä kyllä haluan esittää nyt huoleni siitä, että eläinsuojeluvaltuutetun virkaa ei jatkettu. Toivon todella, ministeri, teiltä, että te ottaisitte tästä koppia ja jatkaisitte tätä tärkeää tehtävää. Se oli iso edistysaskel, kun saimme sen viime kaudella aikaan. Se oli SDP:n vaatimus hallitusneuvotteluissa ja hallitusohjelmaan päätyi, ja tämä uusi virka perustettiin. Se on hyvin tärkeä, sitä arvostetaan. Ja kyllähän kansalaisjärjestöt ovat kantaneet kovaa huolta siitä, että jos tämäkin nyt romutetaan, niin Suomi on ajautumassa eläinsuojelun takapajulaksi.

Toinen asia, mitä haluan tässä kiirehtiä, on edustaja Elomaan esille ottama eläinlainsäädännön uudistus. On hyvin tärkeää, että siitä tehdään tiukka ja eettisesti oikeanlainen laki, ja toivon todella nopeaa etenemistä tässä.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Mennään puhujalistaan.

19.02 Mikko Savola kesk: Arvoisa rouva puhemies! Yhdyn kyllä edustaja Elomaan ajatukseen siitä, että meillä kohdellaan tuotantoeläimiä hyvin ja me haluamme parhaalla mahdollisella tavalla töitä tehdä sen eteen, että meillä eettistä, puhdasta kotimaista ruokaa saadaan tuotettua. Jokainen viljelijä tekee kovan paineen alla haastavassa taloudellisessa tilanteessa kyllä sen eteen parhaansa. Ja pitää sanoa, että jos Euroopassakin muut toisivat eläinsuojelulainsäädäntönsä sille tasolle kuin se meillä jo tällä hetkellä on, niin kyllä saataisiin muuten huomattavasti reilumpia pelisääntöjä tänne ja saataisiin myös näitä meidän tuotteitamme samoilta markkinoille. Meillä esimerkiksi ei siansaparoita typistytä, kuten tehdään monessa muussa Euroopan maassa, ja kaikki nämä ovat sellaisia asioita, jotka kyllä vaikuttavat tuottajan asemaan. Näin ei pidäkään tehdä — yhtenä esimerkkinä sen nyt vain otin — mutta haluan vain korostaa sitä, että eläinsuojelulainsäädäntö meillä on hyvällä mallilla.

Edustaja Heinosen tältä hankintalakiin liittyvästä asiasta: Se on erittäin tärkeä asia, joka meidän täytyy pystyä huomioimaan tuolla kuntapäätäjänä paremmin. Me olemme menneet isoihin hankintarenkaiseihin useilla alueilla, ja liian harva nyt katsoo sitä, mikä on se kotimaisuusaste, tai laatutekijöitä siinä, kun ruokatuotteita kuntiin hankitaan — katsotaan

Punkt i protokollet PR 2/2016 rd

vain sitä hintalappua siellä perässä, ja se on väärä tie. Nykyisen hankintalain puitteissa me pystymme tekemään erittäin paljon. Me muun muassa Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirissä nostimme tämän asian vahvasti pöydälle ja olemme tuoneet sinne sellaisia kriteereitä, että pystymme jäljitettävyydellä, laadulla, tuoreudella saamaan lähellä tuotettuja tuotteita paremmin sinne meidän julkisten palveluitten — koulujen, vanhainkotien, sairaaloiden — ruokapöytiin.

19.04 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Menee nyt vähän kertaamiseksi, mutta kun ei kerran kykene olemaan hiljaa, niin on pakko puhua. Todellakin tähän liittyen kuitenkin: kun valiokunta tätä käsittelee, niin onko ministerillä ymmärrystä, jos halutaan valiokunnassa vähän viisata siihen suuntaan, että näihin mahdollisiin yhteenliittymiin siten, kun tuottajat näitä kompuksia tekevät, menisi viestiä, että otettaisiin semmoinen markkinaetunoja näihin asioihin ja tuotaisiin nämä kaikki edellä käytettyjen puheenvuorojen asiat esille, että kannustettaisiin myös alkutuotantoa tekemään niitä markkinaponnisteluja? Ministeri otti hyvin kantaa siinä vaiheessa, kun televisio-ohjelmassa tuotiin tiettyjä puutteita, ja oli myönteinen siihen suuntaan, kun Evira lähti esittelemään sitä, että tulee tämmöistä vapaaehtoista omaa valvontaa. Minä kannustaisin, että ministeri edelleen tämänkin lain valmistelun yhteydessä toisi esille sen, että omilla toimillaan suomalainen alkutuotanto pystyy kaikkein parhaiten kilpailemaan myös Euroopan tasolla, koska eettisyys suomalaisen ruoan osalta, puhtaus ovat ne meidän syömähampaamme, jos me haluamme parantaa alkutuotannon asemaa, että meillä korkealaatuinen tuotanto voi pärjätä paremmin kansainvälisillä markkinoilla. Oli murheellista, että sikalan yrittäjä, puhemies, otti sellaisen kannan tässä MOT-ohjelman kohussa, että jos ei tämä kelpaa, niin sitten on otettava tuontiliha käyttöön. Mielestäni meidän pitää juuri ehdottomasti tätä (Puhemies koputtaa) omaa valvontaa lisätä (Puhemies: Aika!) ja sillä tavoin tuoda kilpailukykyä (Puhemies: Aika!) suomalaiselle alkutuottajalle.

19.06 Anne Kalmari kesk: Arvoisa puhemies! Tuottaja- ja toimialaorganisaatiot ovat tuttua kauraa monista maista, ja itse asiassa ihmettelen oikeastaan sitä, että kun luen tätä hallituksen esitystä, niin täällä on useita viittauksia tähän hinnasta sopimisen kieltämiseen, ja kuitenkin tämä on niin kuin vanha perinne, että joillain sektoreilla tätä hinnasta sopimistakin on tehty. Mutta varmastikaan tuotantomääriin vaikuttaminen ja tämäntyypinen ei voi olla kiellettyä, ja sekinhän tietenkin vähentää esimerkiksi pilaantuvissa elintarvikkeissa, kasviksissa ja tämäntyypisissä, tuottajien saamaa tai kokemaa riskiä. Mutta kysyisin tätä rajapintaa todellakin ja selvennystä tähän asiaan.

Sitten siitä, mitä edustaja Myllykoski tuossa ensimmäisessä puheenvuorossaan jo otti esille: Miten näette markkinoiden muuttumisen? Uskoisin, että verkkomarkkinat saattaisivat olla yksi tulevaisuuden markkinamuoto yhdistettynä siihen, että kuluttaja ehkä jossain vaiheessa saa kokemuksen alkutuotannosta ja pääsee käymään siellä tilalla. Itse asiassa esimerkiksi Ahvenanmaan koko sadonkorjuutiennooseen perustuvat maakunnalliset ruokafestit — en muista oikein, mikä se nimi tarkasti on — perustuvat siihen, että sitten sieltä tilalta, kun on se suhde saatu, myydään tavaraa myöhemminkin, ja tätähän nyt sitten voisi isomminkin organisoida. Näettekö kasvavia mahdollisuuksia tämäntyypisessä toiminnassa, joka mielestäni voisi ulottua ulkomaille asti?

Punkt i protokollet PR 2/2016 rd

19.08 **Jani Mäkelä ps:** Puhemies! Kommentti Suomesta eläinsuojelun takapajulana ei todellakaan pidä paikkaansa. Meillä on muuta EU:ta tarkempaakin sääntelyä näissä asioissa. Tämän siansaparoesimerkin lisäksi voitaneen mainita se, että Saksassa sioilla on käytettävissä vähemmän tilaa kuin Suomessa ja silti samoilla markkinoilla pitää kilpailla lihantuotannon suhteen. Miten kilpaillet, jos saksalainen tuottaa halvemmalla? Ei voi kilpailla siinä tilanteessa eettisyydellä, jollei eettisyydestä saa myöskin rahaa ulos. Tämä on markkinaehtoista toimintaa.

Noin yleisesti ottaen suomalaisia pitäisi kannustaa käyttämään kotimaassa tuotettuja puhtaita ja eettisiä elintarvikkeita sen sijaan, että lennätettäisiin lihaa vaikka Brasiliasta. Ei sitä siellä varmasti sen eettisemmin tuoteta kuin meillä.

19.09 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä se huoli muun muassa eläinsuojelujärjestöillä tämän hallituksen linjauksia kohtaan oli todellinen, ja nimenomaan tämän hallituksen linjauksia kohtaan kansalaisjärjestöt ottivat tämän kannanoton, missä he sanoivat, että Suomi on ajautumassa eläinsuojelun takapajulaksi, ja kaksi syytä tähän oli: toinen oli se, että tämä eläinsuojelulainsäädännön valmistelu takkuaa ja huoli oli siitä, tuleeko siitä kylliksi tiukka ja eettisesti oikeanlainen, ja toinen oli tämä eläinsuojeluvaltuutetun virka, joka nyt sitten kylmästi lakkautettiin. Tämä ei voi olla oikein. Yhteiskunnan sivistyneisyys mitataan myös sillä, miten se pitää huolta heikoimmista ja niistä, jotka eivät osaa puhua tai pysty puhumaan puolestaan, ja silloin täytyy eduskunnassa tehdä näitä linjavalintoja. Minä olen aina sanonut, että se on myös suomalaisen maatalouden etu, että eläimiä kohdellaan hyvin ja eettisesti, koska ihmiset arvostavat entistä enemmän sitä, että eläimiä kohdellaan hyvin. Tämä on hyvin tärkeä asia. Mutta tämä takapajula liittyy juuri tämän hallituksen (Puhemies koputtaa) linjaukseen, ja toivon, että ministeri ottaa nyt kantaa näihin asioihin.

19.10 **Anne Kalmari kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Luulen, että tärkeintä eläimen kannalta on sen henkilön hyvinvointi, joka hoitaa sitä eläintä. Vaikka meillä olisi minkälainen virkamiesarmeija, niin se ei auta eläinten hyvinvoinnissa niin paljon kuin se, että se hoitaja jaksaa mahdollisimman hyvin. Tätä asiaa on koetettu tässä hallituksen esityksessä turvata — valitettavasti määräaikainen virka jouduttiin lakkauttamaan, mutta niin on lakkautettu monia muitakin virkoja.

Haluan vielä tästä eläinten hyvinvointiasiaa nostaa muutamia esimerkkejä. Meillä kannot pitävät nokkansa, meillä siat pitävät saparonsa ja hampaansa ja lähtökohtaisesti kaikki eläimet saavat huomattavasti enemmän tilaa kuin muualla Euroopassa, meillä ei käytetä antibioottisia kasvunestitteitä, meillä hormonien käyttö on kiellettyä — voisin jatkaa tätä luetteloa pitkään. Meillä eläinten ja ihmisten (Puhemies koputtaa) hyvinvointi on aika hyvin otettu huomioon.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Myönnän kolme vastauspuheenvuoroa: edustajille Maijala, Halmeenpää ja Viitanen.

19.11 **Eeva-Maria Maijala kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä eläinsuojelutilanteesta minun on pakko ottaa kiinni. Miten yhtä työntekijäväestöä voi loukata näin törkeästi? Siis semmoinen asia, että kyllä meillä maanviljelijät pitävät eläimistä todella hyvää huolta. Niissä yksittäisissä tapauksissa, jotka ovat tulleet julkisuuteen, on ollut

Punkt i protokollet PR 2/2016 rd

kyse siitä, että isäntä tai emäntä on täydellisesti väsynyt, elikkä siinä pitäisi olla huolestunut maanviljelijästä. Juuri niin kuin edustaja Kalmari sanoi, autetaan näitä viljelijöitä eikä syytetä heitä enempää. Pikkuisen kauniimpaa keskustelua ja puhumista meidän arvokkaasta työväestöstämme! (Pia Viitanen: Vääristeltiin tätä minun puheenvuoroani!)

19.12 Hanna Halmeenpää vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy nyt kyllä todeta alkuun, että ehkä se eläinsuojeluvaltuutetun määräaikaisten viran lakkauttaminen oli kuitenkin lillukanvarsia säästötoimenpiteissä. Olisihan se sikäli voinut toki säilyäkin, mutta itse kyllä näen eläinsuojelun kannalta paljon huomattavampana heikennystoimenpiteenä tämän hallituksen tekemät muutokset lomitusoikeuden rajaamiseen eli juuri sinne tuottajien jaksamisen ja hyvinvoinnin ylläpitoon. Kyllä minä ainakin tiedän ja tunustan ja haluan puolustaa sitä kantaa, että hyvinvoiva suomalainen emäntä ja isäntä, viljelijä, ruoantuottaja, pitää huolen elämisistään, mutta heikosti voiva ja loppuun uupunut ei kyllä jaksu huolehtia edes itsestään.

Meillä on Suomessa laadukkaasti, pääosin todella eettisesti ja vastuullisesti tuotettua ruokaa, emmekä saa antaa sen maineen heikentyä (Puhemies koputtaa) vähääkään. En kyllä sanoisi, että (Puhemies: Aika!) nyt se olisi tässä juuri heikkenemässä.

19.13 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ei kai siitä tässä salissa ole epäselvyyttä, että totta kai meidän täytyy kantaa huolta siitä, että viljelijä ja eläintenpitäjä voi hyvin. Se on hyvin tärkeä asia, ja tiedän ja allekirjoitan täysin sen, että eläinten hyvinvointi on myös tästä kiinni. Eiväthän nämä asiat ole vastakkaisia. Kyllä tässä sellaista väärinymmärryksen taidetta oli nyt näissä puheenvuoroissa, mitä hallituspuolueilta tuli. Ja minä olen vähän huolestunut, puhemies, tästä valmistelun hengestä, jos se menee sellaiseksi, että kun joku nostaa ääntä eläinten hyvinvoinnin puolesta, niin heti tulkitaan, että ollaan jollain tavalla viljelijää vastaan, kun päinvastoin sanoin, että hyvää eläintenpiitoa arvostetaan.

Mutta, puhemies, se huoli, minkä toin, oli se, että kansalaisjärjestöt eläinsuojelusta muun muassa ovat sanoneet, että tämän kehityksen myötä, mitä hallitus nyt tekee, Suomi on ajautumassa eläinsuojelun takapajulaksi siksi, koska eläinsuojeluvaltuutetun virka lakautetaan, lainsäädännön valmistelutyö takkuu, ja tästä on kysymys. Ja täytyypä sanoa senkin, että taidettiin muistaa mainita tässä kyseisessä tiedotteessa muun muassa se, että tämän hallituksen ohjelmasta puuttuvat tyystin eläinsuojelukirjaukset, aivan toisin kuin edeltäjiensä.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ja sitten mennään puhujalistaan.

19.14 Jari Leppä kesk: Rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain muutoksesta on erinomainen. Se on osa sitä työtä, jolla me varmistamme kotimaisten elintarvikkeiden saannin myöskin tulevaisuudessa.

Mitä me yhteiskuntana saamme sillä, että meillä on oma ruoantuotanto, kotimainen ruoka? Me saamme sillä parempaa kansanterveyttä, me saamme sillä huoltovarmuutta, me saamme sillä talouteen kohentumista, työpaikkoja, kauppa- ja vaihtotaseen kohentamista, ja me saamme sillä parempaa eläinten hyvinvointia ja ympäristön huomioonottamista kuin tuontiruokaalla. Sitä kaikki tämä kotimainen ruoka meille tuo tullessaan.

Punkt i protokollet PR 2/2016 rd

Täällä on jo moneen kertaan käyty lävitse se, mistä nämä johtuvat. Meillä lääkettä, torjunta-ainetta, antibioottien käyttöä, hormoneja, muita ei ole. Yhdessä Ruotsin kanssa meillä on maailman ylivoimaisesti tarkimmin säädelty ruoantuotanto, tiukimmat ruoantuotannon kriteerit. Mutta se ongelma, joka meillä on, on se, että meillä on yhteiset markkinat mutta eri pelisäännöt. Eli meillä on sulassa sovussa, myös julkisessa ruokailussa, siis kuntien ja valtion ruokailussa, elintarvikkeiden raaka-aineita, joita ei ole tuotettu näiden tiukkojen kriteereiden mukaisella tavalla vaan aivan toisenlaisilla kriteereillä, mikä myös tuo tullessaan sen, että ne kriteerit tuovat paljon, paljon halvemmän tuotantoedellytyksen kuin suomalaiset, ja se ei ole muuten reilua. Jos meillä ja kun meillä on säännöt tiukat, niiden pitää olla tiukat myös markkinoilla, niin että se markkinoiden toiminta on oikeudenmukaista. Siitä vasta muodostuu se reilu kilpailukyky.

Ja kaikki se, mitä täällä edustaja Viitanen ja kumppanit sanoivat eläinten hyvinvoinnista, on ihan totta. Eläimistä pitää pitää hyvää huolta kaikkien, se on ihan päivänselvä asia. Samoin on se, että vientiin pitää meidän satsata lisää. (Puhemies koputtaa) Jos ei tällä ruoan laadulla (Puhemies koputtaa) pystytä viemään enemmän, niin me olemme muuten aika huonoja siinä.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Kalmari ja sen jälkeen ministeri.

19.17 Anne Kalmari kesk: Arvoisa rouva puhemies! Vielä hieman tuohon eläinten hyvinvointiin. Olen valmis milloin tahansa keskustelemaan erilaisten eläinsuojelujärjestöjen kanssa eläinten hyvinvoinnista ja sen kehittamisestä ja uskon, että kaikki ne tahot, jotka vastuullista tuotantoa haluavat, haluavat viedä näitä asioita eteenpäin. Mutta pitää myös muistaa, että monella järjestöllä on tavoitteena suomalaisen kotieläintuotannon lopettaminen, ja silloin pitää ymmärtää, että ei ole äärtä, ei rajaa vaatimuksissa, jos tavoitteena on lopettaa koko kotieläintuotanto.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten ministeri Tiilikainen, olkaa hyvä, 2 minuuttia — jos riittää, vähän voi jatkaakin.

19.17 Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen: Kiitos, arvoisa puhemies! Ja kiitoksia edustajille laveasta keskustelusta, joka hieman meni tämän lakiesityksen ohi, mutta se on hienoa, että suomalaisesta ruoasta ja sen tuotannosta ja tuottajista, viljelijöistä, puhutaan. Vastaan joihinkin kysymyksiin, mitkä koskevat nyt nimenomaan tätä kyseistä lainsäädäntöä.

Mikä merkitys kuluttajille, mikä merkitys markkinoille, useat teistä kysyivät tätä. Tämä antaa mahdollisuuden tietysti siihen, että tuottajaorganisaation sisällä yhdessä tuottajat voivat myös siihen hintapuoleen vaikuttaa, mutta se ei tarkoita suinkaan sitä, että se hinta kuluttajille nousisi, vaan tämä tuottajaorganisaatio voi sillä keskinäisellä yhteistyöllään myös taata tasaisen tarjonnan, paremman ja edullisemman toimitusketjun asiakkaalle, jolloin sen elintarvikeketjun kustannuksia kaiken kaikkiaan pystymään saamaan alas, kasvatamalla volyymiä ja lisäämällä tarjonnan tasaisuutta. Ja jos vielä tuottajaorganisaation jäsenet sopivat yhteisesti tietyistä laatuavoitteista ja näin, niin sillä voidaan saada sitten lisäarvoa markkinoille. Suomessa on paljon viljelijöitten yhteistyöyhteisöjä, jotka ovat näin toimineet eri aloilla, vaikka eivät olisi tätä virallista markkinaorganisaatiostatusta hakeneetkaan. Itsellänikin on joitain kokemuksia aiheesta.

Punkt i protokollet PR 2/2016 rd

No, sitten tämä suhde hankintalakiin. Toki tietysti yhteenliittymillä on parempi mahdollisuus tarjota tuotteitaan, mutta oikeastaan se tärkein juttu täällä hankintalaissa on se, minä useat edustajat kuvasivat, että kun meillä kuitenkin on tämä kriteeristö ja standardi erityisesti kotieläintuotannossa monella tapaa korkeampi kuin Euroopassa — se ei tarkoita sitä, etteikö sitä pitäisi edelleen kehittää, mutta se on joka tapauksessa jo nyt korkeampi — niin näitten suomalaisten tai pohjoismaisten kriteerien mukaan pitäisi myös pystyä silloin ne kilpailutukset hoitamaan, jotta varmistettaisiin se, että se ruoka, mitä Suomessa lapsille ja nuorille kouluissa ja päiväkodeissa syötetään tai mistä tehdään ateriat sairaaloissa ja vanhainkodeissa ihmisille, täyttäisi ne korkeat vaatimukset, mitä koko eduskunta täällä peräänkuuluttaa. Silloinhan vasta tämä homma toimii, kun meillä tuotanto ja kulutus pelaavat samoilla säännöillä, ja siinä välittäjänä on tämä hankintalain oikea käyttö. Täällä monet edustajat, muun muassa Heinonen ja Kalmari, jo viittasivat siihen, että konsteja on mutta sitä osaamista ja tahtoa ehkä puuttuu. Tätä täytyy edelleen rummuttaa.

Mielenkiintoisia olivat nämä ehdotukset esimerkiksi tästä verkkomarkkinoinnista tai uusista markkinakanavista. Tiedätte, että esimerkiksi kananmunia markkinoidaan hyvinkin paljon nykyään perinteisistä reiteistä poiketen. Ehkä myös tämä tuottajaorganisaatiopuoli voi — ajatellaan nyt vaikka lihaa, lihajalosteita — sillä suuremmalla yhteisellä tuotannolla saavuttaa uusia markkinakanavia ja uusia tuottajia. Ehkä yksittäisen tuottajan on aika vaikea lähteä kovin laajasti esimerkiksi verkkomarkkinointia käyttämään. Ja kyllä tällä tietysti on merkitystä myös, jos ajatellaan vaikka sitten viljan osalta: jos meillä on viljantuottajaorganisaatio, joka pystyy itse myös ulkomailta hakemaan asiakkaita ja saamaan tarjouksia huomattavalle viljaerälle, niin kyllä sillä on ilman muuta vaikutusta siihen kotimaan viljan hintatasoon. Ei odoteta tältä ihmeitä, mutta tämä on askel oikeaan suuntaan, että tuottajat pystyvät paremmin markkinoilla toimimaan, ja usein se voi olla myös kuluttajan etu niin laadun kuin saatavuuden näkökulmasta.

19.21 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jos minä vapaasti nyt tulkitSEN ministerin sanomaa, niin tarkoittitte varmasti sitä, että tämä antaa mahdollisuuden kuluttajille saada edullisimpia elintarvikkeita, kun tehdään tämmöisiä yhteenliittymiä, jotka mahdollistavat joko verkkomarkkinoinnin kautta tai muulla tavoin sen, että ne väliportaajat jäävät sieltä pois, riippuen tietysti tuotteesta, kuinka se voidaan markkinoille saattaa. Mutta vielä ihan pieni tivaus siitä: onko tulkintani liian rohkea, vai olisiko mahdollista niin, että tästä voi hyötyä alkutuotanto mutta erityisesti myös kuluttajat?

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Puhelistaan.

19.22 Pia Viitanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Oletin, että ministeri olisi tässä puheenvuorossaan ottanut kantaa myös tähän eläinsuojeluasiaan, joka täällä on kuitenkin aika vahvasti esiin noussut. Esimerkiksi edustaja Elomaan hallituspuolue perussuomalaiset otti esiin tämän eläinsuojelun tason, ja olemme olleet yhdessä muun muassa eläinsuojelujärjestöjen tilaisuudessa, missä kaikki eri puolueiden edustajat lupasivat, että teemme paljon työtä sen eteen, että eläinsuojeluvaltuutetun virka säilyy. Nyt kun näin ei ole ja jos ei hallitus halua tätä asiaa vaan olkaansa kohauttaa, niin minä nyt vetoan teihin, arvoisat hallituspuolueiden eduskunnassa olevat jäsenet, että olkaa niin ystävällisiä ja puhukaa teidän hallitusministereillenne tässä asiassa vakavasti, koska tämä on takapakkia, tämä valtuutetun viran lopettaminen kaiken kaikkiaan. Ja haluan nyt tosissani myös ministerille sanoa, että olisi

Punkt i protokollet PR 2/2016 rd

mielestäni hyvä, kun täällä tämä asia nousi esiin niin selkeästi, että ottaisitte kantaa myös tähän eläinsuojelulain valmisteluun, eläinsuojeluvaltuutetun virkaan. Ja tietenkin se, mikä järjestöjä on huolestuttanut myös, on nämä normitalkoot, että niiden nimissäkö käy sitten niin, että kaikkia näitä, kuinka paljon tilaa eläimellä pitää olla, aletaankin nipistämään eikä suinkaan parantamaan, mikä se päinvastainen ajatus on alun perin ollut.

19.24 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Se valitettavasti on totta, että maassa on järjestöjä, jotka haluavat lopettaa erilaisia asioita täällä. Kerättiinhan viime kaudella kokonainen kansalaisaloite elinkeinon, turkistarhauksen, lopettamiseksi, eli ilmeisesti halutaan lopettaa erilaisia asioita. Kysyisin edustaja Viitaselta: Miten nämä asiat on mahdettu hoitaa meidän kilpailijamaissamme? Onko Saksassa, onko Tanskassa, onko Brasiliassa vastaavia virkamiehiä, joita SDP tässäkin tarjoaa ratkaisuksi jokaiseen asiaan?

19.24 Eero Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Kiitän ministerin selkeätä puheenvuoroa hetki sitten. Tämä ajatus, että on samanlaiset olosuhteet ja vaatimukset myös sille ruoalle, joka tulee Suomeen, on tavattoman tärkeä, ja sitä pitää edistää.

Tulen tästä toiseen asiaan, joka on tärkeä tässä yhteydessä sanoa, ja se on se, että samalla tavalla me tarvitsemme Kansainvälisen työjärjestön normien kunnioittamista niissä maissa, jotka tuovat tuotteita, kaikenlaisia tuotteita, vapaakauppaan. Täytyy olla tietyt perustavaa laatua olevat ihmisoikeudet voimassa, kun vapaakaupassa toimitaan, ja näihin oikeuksiin liittyvä muun muassa lapsityövoiman käytön kieltä, vankityövoiman käytön kieltä ja perustavaa laatua olevat työntekijöiden oikeudet. Aivan sama asia on laveammalti maailmankaupassa kuin minkä erinomaisesti ministeri Tiilikainen kuvasi ruoantuotannossa ja ruoan vapaakaupassa olevan.

19.25 Hanna Halmeenpää vihr: Arvoisa rouva puhemies! En malta olla kommentoimatta puheenvuorolla tähän verkkomarkkinointia koskevaan asiaan. Meillä on sikäli hyvä tilanne Suomessa, että meillä on jo verkkomarkkinointi aivan täydessä touhussa myös yksittäisten ruoantuottajien kohdalla, ja haluan nostaa tässä esimerkin: Vain reilu kaksi vuotta sitten tuolta Pohjanmaalta, mistä itsekin tulen, alkoi Reko-rinkien perustaminen, joissa vuosi sitten maaliskuussa oli 27 000 suomalaista sosiaalisen median kautta suoraan tuottajiin yhteydessä. Tarkistin, että viime vuoden marraskuussa eli vain vajaa vuotta myöhemmin siellä oli jo 90 000 suomalaista ostamassa verkkomarkkinoinnin, suoramarkkinoinnin, kautta lähiruokaa suoraan suomalaisilta tuottajilta. Tämä on myös vientituote, sitä on idean kehittäjä Pohjanmaalta ollut esittelemässä muun muassa Saksassa ja Belgiassa ja Tukholmassa. Että kyllä meillä osaamista on.

19.26 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! En ennättänyt pyytämään vastauspuheenvuoroa tuossa aiemmin, kun minulle kysymyksiä esiteltiin.

Minähän nimenomaisesti puheenvuoroissani sanoin, että suomalaisen maatalouden etu on se, että eläimiä kohdellaan hyvin. Meillä on paljon osaamista, ja se, että meillä on puhdas ruoka, joka on eettisesti tuotettu, on meidän kaikkien etu ja kilpailuvalttimme, vähän niin kuin edustaja Leppä täällä myös totesi puhuessaan eläinsuojeluasiasta. Siksi on mielestäni tärkeää, että hallitus kaikin keinoin edistää esimerkiksi luomutuotantoa sekä lähiruoan käyttämistä ja kaikkia näitä, koska minä näen sen enemmänkin niin, että juuri siksi, kun meillä on ollut edistyksellisiä toimia, kuten eläinsuojeluvaltuutettu, se parantaa meid-

Punkt i protokollet PR 2/2016 rd

än asemaamme ja on myös meidän maataloudellemme kilpailuvaltti. Siksi en ymmärrä oikein sitä, puhemies, miksi täällä tällainen kummallinen vastakkainasettelu on nyt noussut. Onko tämä nyt se, kun presidentti eilen mainitsi, että me haukumme kaikki toisiamme tässä maassa, ja viimeksi haukuttiin poliisit. Täällä ilmeisesti nyt on tällainen, että haukutaan sitten toisiamme, rätkätetään ja käsitetään asioita väärin, kun nimenomaan kannattaisi ehkä keskittyä siihen, miten yhteisesti voisimme kilpailuvalttejamme parantaa.

19.28 Anne Kalmari kesk: Arvoisa rouva puhemies! Otin puheenvuoron nimenomaan sen vuoksi, että halusin kehua edustaja Heinäluoman hyvää puheenvuoroa. Nyt kun ruoantuotannosta on kyse, niin nimenomaan ruoantuotannossakin voidaan sanoa, että kannattaa kiinnittää huomiota siihen, millaisia elintarvikkeita muualta tuodaan. Oikeastaan tiivistettynä voisi sanoa, että aina, jos ruoka on liian halpaa, on poljettu joko eläimen, ympäristön tai ihmisten oikeuksia.

19.28 Mikko Savola kesk: Rouva puhemies! Alkaa näyttää siltä, että pääsemme keskustelun loppuhuipentumaksi hyvään yhteisymmärrykseen tässä asiassa. Mikäpä sen parempi kuin kotimaista ruokaa suosia. Me jokainen voimme siihen vaikuttaa omalla panoksellamme, sillä, että ostamme kotimaista. Taitaa olla niin, että jos 10 eurolla enemmän kotimaista ostaisi jokainen, niin sillä jo useita tuhansia työpaikkoja suomalaisen elintarvikeketjuun saataisiin tehtyä lisää.

On hyvä, että tämä markkinajärjestelyjä koskeva tuottajaorganisaatiolaki nyt sitten saadaan voimaan. Vielä nopeutusta tietysti tarvittaisiin siihen, että ruoan alkuperää koskeviin merkintöihin paneuduttaisiin täällä oikein toden teolla, niin että kun jokainen meistä tuolta kaupan hyllyltä valitsee sen elintarvikkeen, niin siellä on selkeästi merkittynä se, missä tuote on tuotettu, tai kun ravintolassa ostamme pihvin tai muun annoksen, niin siellä kerrotaan selkeästi, missä maassa ruoka on tuotettu. Se parantaa kaikkien kuluttajien asemaa, ja ennen kaikkea se parantaa meidän mahdollisuuttamme tehdä valintoja suomalaisen laadukkaan ruoan puolesta.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Elomaa, ja sen jälkeen ministeri.

19.30 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Tämä Reko-rinki-systeemi on erittäin hyvä. Veljeni ja veljen vaimo ovat verkon kautta myyneet sieltä tavaraa, ja he sanovat, että se toimii hyvin ja sitä pitää kehittää.

Ja vielä: me pystymme itse vaikuttamaan myös eläinten hyvinvointiin juuri ostamalla niitä kotimaisia tuotteita ja niitä eettisesti tuotettuja ruoka-aineita. Elikkä kun ostamme niitä, niin vaikutamme myös eläinten hyvinvointiin, mikä on tietysti tärkeää meille kaikille.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ministeri Tiilikainen, enintään 3 minuuttia.

19.30 Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen: Rouva puhemies! Muutama kommentti:

Edustaja Heinäluoman puheenvuoro oli hyvä, ja Kalmari vielä summasi sen yhteen, että yleensä, jos halpaa ruokaa on tarjolla, silloin poljetaan joko eläinten, ihmisten tai ympäristön oikeuksia ja useimmiten, aika useasti, kaikkia näistä yhtä aikaa. Sen takia on hyvä, että meillä Suomessa nämä standardit ovat korkeita, ja ne täytyy korkeina pitää, ja toivottavasti

Punkt i protokollet PR 2/2016 rd

pystytään tässä kilpailussa todellakin vaatimaan entistä paremmin suomalaisten standardien mukaista ruokaa.

Edustaja Viitanen, kun nyt tämä asia nousi esille, niin vastaan mielihyvin kysymykseen. Yhtään eläinsuojelustandardia ei ole tämän hallituksen toimesta heikennetty. Eläinsuojelulain valmistelu on käynnissä. Vuoropuhelu eläinsuojelujärjestöjen kanssa omalta osaltani toimii hyvin, ei ongelmia.

Edustaja Myllykoski esitti rohkean toiveen, että voisiko toivoa, että tämä vaikka näkyisi sitten hinnoissa. Täällä moni edustaja — Halmeenpää ja Elomaa — puhui muun muassa näistä Reko-ringeistä ja verkkomarkkinoinnista. Juuri silloin, jos pystytään saamaan kuluttaja ja tuottaja kohtaamaan toisensa ilman turhia välikäsiä, molemmat useimmiten hyötyvät. Mutta se on myös tavattoman työlästä, koska silloin puhutaan pienistä toimituseristä, helposti vaikeasta jakelusta, kuka hakee mistä ja mitä, ja silloin tarvitaan ehkä tätä tuottajien yhteistoimintaa, jotta pystytään järkevällä tavalla pysyvään tuotantojärjestelmään ja jakeluun, ja parhaassa tapauksessa molemmat hyötyvät. Silloin kun se kuluttaja on suoraan tuottajan kanssa tekemisissä, niin se voi mennä vaikka sinne tilalle katsomaan, missä oloissa eläimet siellä ovat, ja tämä on hyvä. Mutta valtaosa suomalaisesta maataloudesta tietenkä, se volyyymi, toimii nyt tällä hetkellä muuta kautta, ja myös tänne isojen ketjujen kautta tapahtuviin virtoihin toivottavasti tämä mahdollisuus tuottajaorganisaatioitten perustamisesta tuo sitten sitä neuvotteluvoimaa tai niitä vaihtoehtoisia vientimarkkinoita, mitä esimerkiksi edustaja Myller peräänkuulutti. Eli parhaimmillaan yhteistoiminta mahdollistaa suoramyynnin ja verkkomarkkinoinnin järkevän hoitamisen tai tuotantoketjun tehostumisen tai sitten markkinoilta saatavan hinnan paranemisen sen yhteistoiminnan myötä.

Kiitän tästä keskustelusta ja mielihyvin odotan jo, että pääsen esittelemään seuraavia hyviä lakiesityksiä. (Naurua)

Riksdagen avslutade debatten.

Riksdagen remitterade ärendet till jord- och skogsbruksutskottet.